

Saimaan ammattikorkeakoulu
Liiketoiminta ja kulttuuri Imatra
Majoitus- ja ravitsemisala
Matkailun koulutusohjelma

Sanna Mälkiä

Matkailun kestävä kehittäminen Etelä-Suomessa: teoriaa, käytännön toimintamalleja ja yritysesi- merkkejä

Opinnäytetyö 2013

Tiivistelmä

Sanna Mälkiä

Matkailun kestävä kehittäminen Etelä-Suomessa: teoriaa, käytännön toimintamalleja ja yritysesimerkkejä, 33 sivua, 1 liite

Saimaan ammattikorkeakoulu

Liiketoiminta ja kulttuuri Imatra

Majoitus- ja ravitsemisala

Matkailun koulutusohjelma

Opinnäytetyö 2013

Ohjaaja: viestintäpäällikkö Hanna-Kaisa Parikka, Saimaan ammattikorkeakoulu

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa Imatran Seudun kehitysyhtiön verkkosivuille materiaalia kestävästä matkailusta ja ekologisuudesta. Tavoitteena oli tehdä mielenkiintoinen ja selkokielineen kestävä kehityksen runko, joka antaa tietoa yrityksille siitä, kuinka he voivat toteuttaa kestävä kehitystä toiminnassaan.

Opinnäytetyö tehtiin toiminnallisena projektina. Teoriassa selvitettiin mitä kestävä kehitys ja kestävä matkailu ovat yleisesti. Siinä avattiin myös ekologisuuden käsitettä ja kerrottiin, mitä se käytännössä tarkoittaa ja merkitsee.

Opinnäytetyön tuloksena syntyi materiaalia Imatran Seudun Kehitysyhtiön verkkosivuille. Materiaali piti sisällään tietoa kestävästä matkailusta ja ekologisuudesta ja hieman myös taloudellisesta ja sosiaalisesta kestävydestä. Lisäksi materiaalin kuului myös esimerkkejä yrityksistä, jotka ovat omaksuneet kestävä kehityksen periaatteita toimintaansa.

Asiasanat: kestävä kehitys, kestävä matkailu, ekologisuus

Abstract

Sanna Mälkiä

Sustainable tourism in southern Finland: theory, practical operating models and examples of companies, 33 pages, 1 appendix

Saimaa University of Applied Sciences

Business and Culture

Faculty of Tourism and Hospitality, Imatra

Degree Programme in Tourism

Bachelor's Thesis 2013

Instructor: Ms Hanna-Kaisa Parikka, Information Manager, Saimaa UAS

The purpose of this thesis was to produce material to websites of Imatran Seudun Kehitysyhtiö about sustainable tourism and ecological sustainability. The purpose was to create an interesting and clear frame about sustainable development. The aim was to give information to companies about how they can implement sustainable development in their actions.

The thesis was conducted as a functional project. The theoretical part clarified what sustainable development and sustainable tourism are generally. Also the concept of ecological sustainability was discussed and told what it means in theory.

The result of this thesis was the website material to Imatran Seudun Kehitysyhtiö. The material included information about sustainable tourism and ecological sustainability and also a little about economical and social sustainability. In addition to these there were also examples of companies which have embraced principles of sustainable development to their own actions.

Keywords: sustainable development, sustainable tourism, ecological sustainability

Sisältö

1	Johdanto	5
2	Imatran Seudun kehitysyhtiö Oy	6
2.1	Kehyn matkailupalvelut	6
2.2	Vetovoimaa ja kestävää laatua ympärivuotiseen matkailuun Etelä-Suomessa-hanke	6
2.3	Kaakkois-Suomen kestävä matkailun toimintamalli	7
3	Kestävä kehitys.....	8
3.1	Kestävä kehityksen historiaa	10
3.2	Paikallinen kestävä kehitys	11
3.3	Kestävä kehitystä lukiossa.....	11
4	Matkailun kestävä kehitys	12
4.1	Kestävä matkailu	14
4.2	Kestävä taloudellisesti kannattava matkailu.....	15
4.3	Kestävä kehitys ja kestävä matkailu Suomessa	17
5	Ekologinen kestävyys	18
5.1	Matkailun ekologisia valintoja	20
5.2	Reilun matkailun yhdistys	20
6	Esimerkkejä kestävästi toimivista yrityksistä.....	21
6.1	Hotel GreenStar	21
6.2	Hotelli Helka.....	22
6.3	IHA-Lines Oy Helsinki Cruises	23
6.4	Patalaiskan Lomahuilat.....	24
6.5	Keuruun ekokylä	26
7	Verkkosivujen materiaalin suunnittelu.....	27
8	Projektin kuvaus.....	28
8.1	Lähtökohdat ja tavoitteet	28
8.2	Projektin eteneminen.....	28
9	Projektin yhteenveto	29
	Kuvat.....	31
	Lähteet.....	32

Liitteet

Liite 1 Kestävä matkailun runko Kehylle

1 Johdanto

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa Imatran Seudun Kehitysyhtiön verkkosivuille materiaalia ja sisältöä matkailun kestävästä kehityksestä ja tarkemmin pääosin ekologisesta kestävydestä. Verkkosivujen materiaalin tavoitteena on antaa tietoa matkailualan yrityksille kestävästä matkailusta. Verkkosivut ja sinne tuotettu materiaali ovat yksi osa Kehyn suurta "Vetovoimaa ja kestävää laatua ympärivuotiseen matkailuun Etelä-Suomessa" -hanketta. Verkkosivujen materiaali pitää sisällään tietoa kestävästä matkailusta teoriassa ja esimerkkejä yrityksistä ympäri Suomea, jotka toteuttavat toiminnassaan kestävä kehityksen periaatteita. Verkkosivujen avulla kerrotaan kestävä matkailun ja ekologisuuden periaatteet käytännönläheisellä tavalla.

Opinnäytetyöni aihe on itselleni mieleinen, sillä minulla on kiinnostusta erilaisista ympäristökysymyksistä matkailualalla. Kestävä kehitys ja kestävä matkailun ajankohtaisuus on myös yksi syy tämän aiheen valintaan opinnäytetyölleni.

Tässä ensimmäisessä luvussa käsitellään opinnäytetyön tavoitteita ja työn rakenne. Opinnäytetyöhön liittyvä hanke ja yhteistyöyritys esitellään toisessa luvussa. Kolmannessa, neljännessä ja viidennessä luvussa avataan kestävä kehityksen, kestävä matkailun ja ekologisen kestävyden käsitteitä. Kuudennessa luvussa annetaan esimerkkejä suomalaisista yrityksistä, jotka ottavat kestävä kehityksen periaatteet huomioon toiminnassaan. Teorian ja esimerkkirytysten esittelemisen jälkeen kerrotaan verkkosivujen materiaalin suunnittelusta ja tekemisestä. Kahdeksannessa luvussa selvitetään projektin lähtökohdat, tavoitteet ja eteneminen. Viimeinen luku pitää sisällään projektin yhteenvedon.

2 Imatran Seudun kehitysyhtiö Oy

Yhteistyöyrityksenä opinnäytetyössä toimi Imatran seudun Kehitysyhtiö Oy eli lyhyemmin Kehy. Kehy on perustettu vuonna 1982 ja tällä hetkellä se on Suomen vanhin toiminnassa oleva seudullinen elinkeinoyhtiö. Yhtiön osakkaana on 33 yritystä ja yhteisöä. (kehy.)

Kehy vastaa Imatran, Rautjärven sekä Ruokolahden kuntien yritys-, matkailu- ja maaseutupalveluiden järjestämisestä, elinkeinopoliittisten projektien toteuttamisesta ja rahoituksesta. Lisäksi Kehy tarjoaa osakaskuntiensa alueella riskirahoituspalveluja. (kehy.)

2.1 Kehyn matkailupalvelut

Imatran Seudun Kehitysyhtiön matkailupalvelu sijaitsee Imatran ydin keskustassa ja sieltä löytyy muun muassa Imatran matkailuneuvonta. Kehyn matkailupalvelu vastaa myös Suomen suurimman vesivoimalaitoksen, Imatran voimalaitoksen näyttelytilan ylläpidosta sekä opastuksista. (kehy.)

Joka kesäiset Imatrankosken koskinäytökset ja opastetut kävelykierrokset Imatrankoskea ympäröivään Kruununpuistoon ovat myös Kehyn matkailupalvelun organisoimia. Imatran seudun ja kokomaakunnan matkailun kehysmarkkinoinnista vastaa taas GoSaimaa Oy. (kehy.)

2.2 Vetovoimaa ja kestävää laatua ympärivuotiseen matkailuun Etelä-Suomessa-hanke

”Vetovoimaa ja kestävää laatua ympärivuotiseen matkailuun Etelä-Suomessa”-hanke on alkanut vuoden 2011 syyskuussa, ja sen on määrä päättyä tämän vuoden loppuun mennessä. Hankkeeseen osallistuu yhteensä yli 300 yritystä sekä 100 julkisorganisaatiota ja yhdistystä. Hankkeen kokonaisbudjetti on noin 3,5 miljoonaa euroa. Osa rahoituksesta tulee Euroopan aluekehitysrahastolta eli EAKR:ltä. Hanke on Etelä-Karjalan, Kymenlaakson ja Itä-Uudenmaan maakun-

tien matkailua yhdistävä hanke, jonka tavoitteena on valtakunnallinen laajamittainen yhteistyö tulevaisuudessa. Hanke on yksi merkittävimmistä julkisrahoitteisista matkailun kehittämisprojekteista Suomessa.

Hankkeella tavoitellaan tax free-myyntien ja majoitusvuorokausien kasvattamista ja käyttöasteiden kohottamista alueella. Projektin tavoitteisiin kuuluu myös muun muassa matkailupalvelujen tuotekehitystoiminnan laadun varmistaminen, yhteisen matkailun informaatiojärjestelmän rakentaminen, kestävän kehityksen menetelmien lanseeraus seudun matkailuun sekä ekologisesti, taloudellisesti, laadullisesti ja kulttuurillisesti kestävien arvojen imeytys matkailun kehitystyöhön. (kehy.)

Kehyn verkkosivuilta löytyvät myös projektin keskeisimmät toimenpiteet. Näitä ovat muun muassa uudet innovatiiviset viestinnän ja matkailuinformaation toimintamallit ja -menetelmät, matkailun ja vapaa-ajan investointihankkeiden synnyttäminen, aktiviteetti-, luonto- ja maaseutumatkailun tuotekehitys, verkostoituminen ja linkitys vetovoimakeskittymiin, kestävän kehityksen menetelmien lanseeraus seudun matkailussa ja tapahtumatuotannossa, kestävästi kehittyvien yritysten palkitsemisjärjestelmä sekä Etelä-Suomessa tehtävät yhteiset tutkimukset ja kohderyhmäanalyysit uusista kohderyhmistä, markkinoista ja matkailupalveluista. (kehy.)

2.3 Kaakkois-Suomen kestävän matkailun toimintamalli

Kaakkois-Suomen kestävän matkailun toimintamalli on osa ”Vetovoimaa ja kestävää laatua ympärivuotiseen matkailuun Etelä-Suomessa” hanketta. Toimintamallin tavoitteena on edistää ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurillisesti kestävien toimintatapojen käyttöönottoa matkailualalla ylimaakunnallisesti Kaakkois-Suomessa. Kestävän matkailun toimintamallia on kehitetty joulukuusta 2012 toukokuuhun 2013 yhteistyössä Kaakkois-Suomen matkailutoimijoiden (kunnat, elinkeinoyhtiöt sekä yritykset) kanssa. Toimintamallin pohjalta Kaakkois-Suomen elinkeinoyhtiöt Kehy (Imatran seudun kehitysyhtiö Oy), Cursor (Kotka-Haminan kehittämissyhtiö Oy), Wirma (Wirma Lappeenranta Oy) ja Kinno (Kouvola Innovation Oy) käynnistävät syyskuussa 2013 kestävän matkai-

lun koordinaatioryhmän. Ryhmän tehtävänä on muun muassa kestävän matkailun jalkauttaminen ja tukeminen alueella, viestiä eri seutukuntien välisistä matkailuhankkeista ja auttaa hyödyntämään jo olemassa olevia resursseja.

Mihin tällaista toimintamallia sitten tarvitaan? Matkailu on yksi työllistävimmistä toimialoista Euroopassa. Kilpailu matkailijoista kasvaa koko ajan ja matkakohteiden ja yritysten on pystyttävä erottumaan massasta. Kaakkois-Suomella on erityisen hyvät edellytykset erottautua kestävänä matkailualueena ja -kohteena. Alueelta löytyy paljon mahdollisuuksia lähi- ja luontomatkailuun, ja Kaakkois-Suomella on myös rikas kulttuuriperinne. Matkailu on tärkeä toimiala Kaakkois-Suomen työllisyydelle, kasvulle ja kilpailukyvyille.

Kaakkois-Suomen yksi vahvuus on myös sen sijainti. Kaakkois-Suomi pystyy tarjoamaan kulttuuri- ja luontoelämyksiä sekä Pietarin että Helsingin metropoli-alueiden asukkaille lyhyen matkan päässä kotoa, lähimatkailukohteena.

Kestävän matkailun toteuttaminen alueen tai yrityksen toiminnassa ei ole aina se taloudellisin vaihtoehto, sillä energian ja luonnonvarojen globaalit hinnat eivät enää laske. Matkailusektorilla parhaiten pärjäävät ne, jotka ovat varautuneet hintojen nousuun. Monesti kestävä kehitys ja sen mukaan toimiminen onkin enemmän imago-kysymys. Moni matkailija on nykyään kiinnostunut kestävästä ratkaisusta matkustaessaan, ja lähimatkailun merkitys on koko ajan kasvussa. Erityisesti paikallisten tuotteiden ja osaamisen hyödyntäminen on tärkeää. (Eho ym. 2013)

3 Kestävä kehitys

Kestävä kehitys voidaan määritellä kehitykseksi, joka vastaa nykyisen sukupolven tarpeisiin kuitenkin vaarantamatta tulevien sukupolvien mahdollisuuksia vastata heidän omiin tarpeisiinsa (Rátz & Puczkó 2002, 290). Kestävän kehityksen avulla turvataan tuleville sukupolville samat toimintamahdollisuudet kuin mitä meillä tällä hetkellä on. Se on koko ajan jatkuvaa ja ohjattua yhteiskunnallista muutosta, jonka päämääränä on turvata niin nykyisille kuin tulevillekin su-

kupolville hyvät elämisen mahdollisuudet (Ympäristöministeriö). Turusen (2011) mukaan periaatteena kestävä kehitys on kenties tunnetuin ympäristöoikeudesta ja matkailun puolella kestävä kehitys liitetään monesti luontomatkailuun.

Kestävä kehitys on otettu huomioon Euroopan unionin tasolla ja se on vahvistettu myös yhdeksi unionin päätavoitteista Euroopan unionin perustamissopimuksessa. Kestävän kehityksen on siten tarkoitus koskea kaikkia Euroopan unionin politiikkoja sekä toimia. (Turunen 2011, 21.)

Kestävä kehitys pitää sisällään ekologista, sosiaalista ja taloudellista kestävyyttä. Toisinaan mainitaan myös neljäs kestävä kehityksen ulottuvuus, kulttuurinen kestävyys. Tärkeää on, että kestävä kehityksen periaatetta tarkastellaan aina kokonaisvaltaisesti, ottamalla kaikki neljä edellä mainittua elementtiä huomioon (Turunen 2011, 46). Kestävän kehityksen kuin myös ekologisen kestävyiden peruspilarina ovat biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemien säilyttäminen. Ekologiseen kestävyteen pyrittäessä kansainvälinen yhteistyö on keskeisessä roolissa. (Ympäristö.)

Sosiaalisessa ja kulttuurisessa kestävyudessa keskeisenä tavoitteena on taata hyvinvoinnin edellytysten siirtyminen seuraaville sukupolville. Jatkuva väestönkasvu, köyhyys, sukupuolten välinen epätasa-arvo sekä koulutuksen järjestäminen ovat maailmanlaajuisia sosiaalisen kestävyiden haasteita, joilla on merkittäviä vaikutuksia myös ekologiseen ja taloudelliseen kestävyteen. Näihin haasteisiin vastaaminen vaatii suuria ponnistuksia sekä yksittäisiltä valtioilta että kansainvälisellä tasolla. (Ympäristö.)

Taloudellinen kestävyys pitää sisällään talouden tasapainoista kasvua, joka ei perustu pitkällä aikavälillä velkaantumiseen tai varantojen hävittämiseen. Kestävä talous onkin edellytys yhteiskunnan keskeisille toiminnoille, ja se myös sosiaalisen kestävyiden perusta. (Ympäristö.; Ulkoasiainministeriö.)

Turunen (2011) toteaa kulttuurisen kestävä kehityksen liittyvän osaltaan kulttuuriperinnön säilyttämiseen ja vaalimiseen niin yleisesti kuin myös matkailussa. Erittäin tärkeässä osassa ovat kulttuuriperintökohteet ja niiden suojeleminen. Matkailua ja muuta toimintaa järjestettäessä on huomioitava aina kulttuuriperin-

tökohteiden ainutlaatuisuus. On muistettava, että perintökohteita ei ole suunniteltu tai perustettu taloudellisen hyödyn saavuttamista varten. Tämä vaatii matkailussa aina erityishuomiota. Painopiste täytyy asettaa aina kohteen suojelulle ja sen ainutlaatuisuuden vaalimiselle.

3.1 Kestävän kehityksen historiaa

Ympäristötietoisuuden alkamisen tarkkaa ajankohtaa on melko vaikea määritellä. Ensimmäinen suuri ympäristökysymyksiin keskittynyt konferenssi järjestettiin Tukholmassa 1972. Tämä konferenssi laittoi alulle YK:n ympäristöohjelman laatimisen. (Suomen matkatoimistoalan liitto ry.)

Kesäkuussa 2012 pidettiin Rio de Janeirossa YK:n kestävän kehityksen konferenssi, jota kutsutaan yleisnimellä Rio 2012 tai Rio+20. Huippukokouksen tarkoituksena oli luoda suuntaviivoja kestävämpään tulevaisuuteen ja tavoitella ihmiskunnan sopeuttamista maapallon ekosysteemien asettamiin rajoihin. Sen erityisteemoina olivat vihreä talous suhteessa kestävään kehitykseen ja köyhyyden vähentämiseen sekä kestävän kehityksen rakenteelliset puitteet. (Gaudeamus 2012; Ulkoasiainministeriö.)

Alkuperäinen Rio-kokous eli YK:n Ympäristön ja kehityksen maailmankonferenssi pidettiin 20 vuotta aiemmin vuonna 1992. Se oli siihen mennessä suurin kansainvälinen ympäristökokous. Maailmankonferenssissa hyväksyttiin ilmastoa, luonnon monimuotoisuutta ja aavikoitumista koskevat sopimukset sekä julistus kestävästä kehityksestä ja sitä konkretisoitava toimintaohjelma. Kokous oli kansainvälisen ympäristöyhteistyön merkkipaalu. (Gaudeamus 2012; Ulkoasiainministeriö.)

Niinä kahtena vuosikymmenenä, jotka ovat kuluneet ensimmäisestä Rion ympäristökokouksesta, maapallon ekosysteemeihin ja luonnonvaroihin kohdistuvat paineet ovat kasvaneet merkittävästi sitä mukaa, kun talouden materiaalivirrat ovat lisääntyneet. Luonnon liiallinen kuormittuminen on nähtävissä monella taholla: lajeja häviää, puhdas vesi käy vähiin, ilmakehän hiilidioksidipitoisuus kas-

vaa, koralliriutat kuolevat ja metsiä häviää koko ajan. Maapallo on yhä ankarammalla koetuksella jätteiden ja saasteiden vuoksi. (Gaudeamus 2012, 29.)

3.2 Paikallinen kestävä kehitys

Kunnat ovat hyvin keskeisessä osassa edistettäessä kestävää kehitystä, sillä monet kestävän kehityksen tavoitteet toteutetaan paikallisia ratkaisuja käyttäen. Kunnallinen päätöksenteko on avainasemassa luotaessa kuntalaisille, yrityksille ja eri sidosryhmille mahdollisuuksia ja toimintamalleja kestävän kehityksen toteuttamiseen. (Ympäristö.)

Kansalaisten osallistuminen on erittäin tärkeää, kun etsitään kestävään kehitykseen tarvittavia muutoksia. Osallistumalla oman asuin- ja elinympäristönsä suunnitteluun kansalaiset voivat olla mukana rakentamassa kestävän kehityksen edellytyksiä koko yhdyskunnan tasolla. (Ympäristö.)

Suomen matkailustrategian 2020 mukaan matkailu voi olla yksi niitä harvoja kehittyviä elinkeinomuotoja, jolla voidaan turvata asumisen edellytykset ja palvelujen säilyminen paikkakunnilla, jotka jäävät suurten kaupunkikeskittymien ulkopuolelle. Matkailu voi kuitenkin tuoda mukanaan kielteisiä vaikutuksia, kun puhutaan sosiaalisista vaikutuksista. Erityisesti matkailutoimintojen keskittäminen matkailukeskuksiin voi johtaa siihen, että alueelliset tai paikkakunta-kohtaiset kehittämisresurssit suunnataan suoraan vain matkailualueille, jolloin seurauksena itse paikkakunta jää ulkopuolelle kehityksestä. Noudattamalla kestävän kehityksen periaatteita ja kannustamalla myös paikallisväestöä osallistumaan kehitykseen pyritään välttämään tällaiset ristiriidat.

3.3 Kestävä kehitys lukiossa

Kestävä kehitys on yksi Joutsenon lukion opetussuunnitelman aihekokonaisuuksista. Lukio kannustaa opiskelijoita kestävään elämäntapaan ja toimintaan kestävän kehityksen puolesta. Kestävä kehitys kuuluu myös Lappeenrannan kaupungin arvoihin.

Koulun kaikissa tiloissa toteutetaan jätteiden lajittelua (paperi- ja yleisjätekeräyspisteet). Opetuskäytäntöjä muutetaan koko ajan ekologisemmiksi. Uuden opetustekniikan kuten dokumenttikameroiden, dataprojektoreiden ja smart boardien käyttöönotto vähentää kalvojen käyttöä ja monistamista. Oppilaskunta järjestää myös vanhojen koulukirjojen kirpputoreja. Lukio pitää myös yhteyttä ulkopuolisiin yhteistyökumppaneihin. Kestävän kehityksen tietoisuutta oppilaiden keskuudessa lisätään myös sillä, että kestävää kehitystä käsitellään jollain muotoa jokaisessa oppiaineessa.

Joutsenon lukio toteuttaa toiminnassaan myös sosiaalista ja kulttuurista kestävyttä. Tähän kuuluu muun muassa lukion ihmissuhteiden vaaliminen, viihtyvyyden lisääminen sekä lukion erilaiset juhlat ja perinteet.

Kestävä kehitys on tällä hetkellä erittäin ajankohtainen ja tärkeä aihe, joten on hyvä, että siitä kerrotaan jo kouluissa. Valistuksella ja tiedotuksella luodaan nuorille edellytykset kestävien elämäntapojen omaksumisille. Käytännön toiminta koulussa antaa esimerkkejä nuorille ja lapsille siitä, miten arkielämässä voi ja kannattaa noudattaa kestävää kehitystä. (Lappeenranta.)

4 Matkailun kestävä kehitys

Kalmari ja Ketola (2009) toteavat matkailun kiihdyttävän ilmaston muutosta ja tuhoavan luontoa. Maailman hiilidioksidipäästöistä noin viisi prosenttia aiheutuu matkailusta. Tästä viidestä prosentista kaksi kolmannesta tulee itse matkustamisesta. Suurin osa tästä aiheutuu lentämisestä johtuvista päästöistä, sillä maailman lomamatkoista noin 40 prosenttia tehdään lentäen. Matkailu vahingoittaa ja tuhoaa myös monia haavoittuvia ekosysteemejä, kuten sademetsiä ja koralliriuttoja, kun turistimassat käyttävät niitä piittaamattomasti. Matkailu lisää myös roskaantumista ja saasteita. Siksi onkin tärkeää, että kestävä kehitys on otettu huomioon ja sitä painotetaan yhä enemmän matkailualalla.

Matkailualalla kestävä kehitys on noussut keskeisiin periaatteisiin, ja sen painoarvo on koko ajan nousussa. Nykyinen näkökulma on, että kestävän kehityksen periaatteet otetaan huomioon aina matkailua ja matkailumarkkinointia kehitettäessä sekä myös niiden kasvua suunniteltaessa. Myös Euroopan unionin kestävän kehityksen pääperiaatteissa ja UNWTO:n kestävän kehityksen periaatteissa ympäristöllinen ja kulttuurinen suojelu sekä luonnonvarojen suotuisin käyttö on nostettu erityisasemaan. (Turunen 2011, 21; 46.)

Yhtenä kestävän kehityksen olennaisena osana strategiaan liittyy matkailu. Koko eurooppalaisen matkailun kehittäminen nojautuu siis vahvasti kestäväan kehitykseen, ja yhtenä tärkeänä tavoitteena onkin kestävän kehityksen jatkuvuuden korostaminen. Kestävästä kehityksestä on nykyään pyritty muodostamaan matkailun kehitystä ohjaava periaate. Kestävää kehitystä myös pyritään rakentamaan aktiivisesti toimivaksi ja kehittyväksi prosessiksi matkailualalla. Tukeakseen tätä kehitystä Euroopan unioni on listannut keskeisimmät suuntaviivat kestävän kehityksen strategisiksi periaatetavoitteiksi. Näiden periaatetavoitteiden taustalla vaikuttaa myös maailmanlaajuisesti toimiva World Tourism Organization (UNWTO). World Tourism Organization on YK:N alaisesti toimiva ja johtavien matkailuorganisaatioiden muodostama erikoisvirasto. Sillä on keskeinen rooli puhuttaessa kaikkien saatavilla olevasta, kestävästä sekä vastuullisesta matkailusta. (Turunen 2011, 22.)

World Tourism Organization on koonnut luettelon kestävän kehityksen matkailun periaatetavoitteista. Luettelo on kaksitoistakohtainen, ja nämä periaatteet toimivat myös lähtökohtana Euroopan unionin periaatetavoitteille. Seuraavassa on lueteltu kyseiset kaksitoista kestävän kehityksen periaatetta.

- 1) taloudellinen kestävyys
- 2) paikallinen vauraus
- 3) työllisyyden laadukkuus
- 4) sosiaalinen oikeudenmukaisuus
- 5) matkailijoiden tarpeiden/toiveiden täyttäminen
- 6) paikallinen ohjausvalta

- 7) yhteisöllinen hyvinvointi
- 8) kulttuurinen rikkaus
- 9) fyysinen/fyysisen ympäristön eheys
- 10) biologinen monimuotoisuus
- 11) resurssien tehokkuus
- 12) ympäristön puhtaus

Näistä periaatteista käy selkeästi ilmi kestävän kehityksen laaja-alaisuus. Kestävään kehitykseen kuuluu siis paljon muutakin kuin vain perinteinen luonnon säilyttäminen tai säilyminen. Sen vaikutukset ulottuvat huomattavasti laajemmalle. (Turunen 2011, 23–24, 28.)

Beeton (2006) on todennut, että matkailu nähdään toisinaan negatiivisessa valossa, kun se kohdistuu paikallisiin yhteisöihin. On kuitenkin monia tapoja, joilla mahdollisia ongelmia voidaan parantaa. Matkailu on oikealla suunnittelulla ja osallistumisella hyvä väline kestävään kehitykseen yhteisön sisällä ja sen avulla voidaan myös vähentää köyhyyttä. (Fullagar ym. 2012, 43)

Kalmarin ja Ketolan (2009) mukaan matkailu on merkittävä työllistäjä monessa köyhässä maassa, ja se tarjoaa töitä myös naisille ja kouluttamattomille. Matkailijoiden käyttämät rahat kohdealueella saattavat parantaa paikallista infrastruktuuria, kuten teitä ja palveluja. Matkailu kannustaa paikallista väestöä varjelemaan paikallisia luonnonsuojelualueita, kun he huomaavat, että silläkin voi saada elantonsa. Näin ollen turismi voi olla monelle luontoalueelle myös pelastus.

4.1 Kestävä matkailu

Matkailualalla voidaan puhua kestävästä matkailusta. Kestävä matkailu keskittyy ympäristökysymyksiin ja sitä voidaan pitää uudelleen nimettynä ekoturismina (Mowforth & Munt 2009, 99). Siitä puhutaan eri lähteissä myös esimerkiksi nimillä vastuullinen, ympäristötietoinen ja reilu matkailu. Kaikille näille nimityksille on yhteistä se, että ne liitetään yleensä matkailun ympäristövaikutuksiin. Kes-

tävästä matkailusta voidaan kuitenkin puhua vasta silloin, kun ekologisen näkökulman lisäksi huomioidaan matkailun taloudelliset ja sosiaaliskulttuuriset vaikutukset (Suomen matkatoimistoalan liitto ry).

Kestävän matkailun toimintaedellytyksinä pidetään usein muun muassa ympäristövastuullisuutta, kokonaisvaltaisuutta sekä toiminnan jatkuvaa kehittämistä. Sosiaalinen ja kulttuurinen kestävä kehitys kietoutuvat osittain yhteen matkailun toimialalla. Toisin sanoen niitä ei voida erottaa toisistaan matkailussa. Kestävän kehityksen periaatteina ne liittyvät esimerkiksi yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden edistämiseen, terveellisten elinolojen kehittämiseen ja kulttuuriarvoista huolehtimiseen. Tähän liittyy myös eri väestöryhmät huomioiva asuin ympäristöjen turvaaminen. Kestävän matkailun voidaan siis ajatella olevan matkailua, joka on taloudellisesti käyttökelpoista, mutta ei tuhoa resursseja. Tällä tavoin kestävä matkailu antaa suuntaviivaa myös tulevaisuuden matkailulle. (Turunen 2011, 93.)

Kestävä matkailu on siis taloudellisesti kannattavaa matkailua, joka ei kuitenkaan tuhoa ympäristöä tai paikalliskulttuureita. Kestävässä matkailussa huomioidaan niin ekologiset kuin taloudelliset ja sosiaaliskulttuurisetkin vaikutukset. Kestävä matkailun avulla tuotetaan laadukkaita matkailupalveluita ja – tuotteita huomioimalla niin matkailijan kuin kohdealueen tarpeet. Siinä pyritään myös vähentämään ja välttämään matkailusta aiheutuvia negatiivisia vaikutuksia. Kestävässä matkailussa otetaan aina huomioon ekologinen, taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys sekä yleiset sosiaaliskulttuuriset asiat, kuten tasa-arvon ja syrjimättömyyden sekä ihmisoikeuksien kunnioittamisen mukaan lukien lasten seksuaalisen hyväksikäytön ehkäiseminen. (Suomen matkatoimistoalan liitto ry.)

4.2 Kestävä taloudellisesti kannattava matkailu

Kulttuuri- ja luonnon ympäristö ovat matkailun tärkeimpiä voimavaroja. Pystyäkseen pysymään yhtenä maailman suurimmista elinkeinoista ja säilyttääkseen mahdollisuudet kasvattaa markkinoita matkailuelinkeinon tulee suojella ja ylläpitää näitä luonnon- ja kulttuurin voimavaroja.

Kestävällä matkailulla on positiiviset vaikutukset ympäristöön. Tämän lisäksi kestävä matkailu edistää pitkäaikaista taloudellista kehitystä. Se auttaa myös matkailutuloja jakautumaan tasaisemmin sosiaalisten olojen parantamiseksi ja köyhyyden vähentämiseksi kohdemaissa. Matkailun parissa työskentelevien elintaso pystytään parantamaan matkailun avulla muun muassa ottamalla huomioon heidän työskentelyolosuhteet, työntekijöiden turvallisuus, terveys ja koulutus sekä oikeudenmukaiset työehtosopimukset. (Suomen matkatoimistoalan liitto ry.)

Matkailuyritysten kuin myös muidenkin alojen yritysten on tärkeä ottaa huomioon kestävän kehityksen periaatteet jokapäiväisessä toiminnassaan. Näin yritys pystyy luomaan positiivisen kuvan itsestään asiakkaiden silmissä. Monet matkailijat ja kuluttajat ovat nykypäivänä yhä enemmän kiinnostuneita matkailun vaikutuksista ympäristöön, joten menestyäkseen yritysten on pystyttävä vastaamaan näihin asiakkaiden odotuksiin kestävästä matkailusta.

Matkailuyritykselle on erittäin tärkeää, että se panostaa itse kohteeseen ja kohdealueeseen. Kestävän kehityksen avulla ja sen periaatteita noudattamalla pystytään varmistamaan kohteen pitkäaikainen elinkelpoisuus. Tämän seurauksena parantuvat myös matkailuyrityksen kilpailumahdollisuudet. Ympäristöasioista huolehtiva matkailukohde houkuttelee paremmin matkailijoita, mikä puolestaan näkyy taas matkailuelinkeinon kannattavuutena ja hyvinvointina. Tehokasta markkinointia apuna käyttäen yritys voi lisätä asiakkaidensa kiinnostusta ja tietoisuutta kestävästä kehityksestä ja kestävästä matkailusta ja saada näin ollen yhä useammat valitsemaan ja käyttämään kestävää kehitystä tukevia matkailupalveluja ja -tuotteita. (Suomen matkatoimistoalan liitto ry.)

Jo pienillä teoilla ja investoinneilla voi vähentää päästöjä ja säästää luonnonvaroja sekä pienentää yrityksen kustannuksia. Tietenkin jotkin investoinnit saattavat olla suurempia ja kalliimpia, kuten esimerkiksi vettä säästävät suihku-, vesi- ja wc-laitteet, mutta ne maksavat itsensä monesti nopeasti takaisin. Jätteiden lajittelu ja minimointi parantaa luonnonoloja, ja se on myös kannattavaa taloudellisista seikoista. Mitä enemmän lajitellaan, sitä vähemmän syntyy sekajätettä, jonka käsittely on taas hyötyjätteen käsittelyä paljon kalliimpaa. (Suomen matkatoimistoalan liitto ry.)

4.3 Kestävä kehitys ja kestävä matkailu Suomessa

Kestävää kehitystä edistetään kansainvälisellä politiikalla, jossa sovitaan valtioita velvoittavista sitoumuksista. Suomen kansallisessa kestävä kehityksen työssä toimeenpannaan YK:n, Euroopan unionin, Arktisen neuvoston ja Pohjoismaisen ministerineuvoston linjauksia. Erityisesti YK:n kestävä kehityksen Rio+20 huippukokouksen päätökset toimivat Suomen kansallisen kestävä kehityksen tärkeänä viitekehyksenä. Suomen ympäristöministeriön vastuulla on valtioneuvoston kestävä kehityksen politiikan yhteensovitus. Ympäristöministeriö vastaa erityisesti ekologisesta kestävydestä johon kuuluvat muun muassa ilmasto- ja biodiversiteettikysymykset. (Ympäristöministeriö.)

Matkailijoiden määrä ei ole ollut yleisesti ongelma Suomessa, mutta joillakin alueilla kuten luonnonpuistoissa, matkailijoiden määrä on kasvanut sellaiselle asteelle, että se saattaa aiheuttaa ongelmia tulevaisuudessa. Ekologisesta näkökulmasta suomalainen maaseutumatkailu on se, jossa uusia ekologisen kestävyden ideoita otetaan ennalta huomioon ja tällä tavoin negatiiviset vaikutukset pystytään estämään. (Rátz & Puczko 2002, 304.)

Suomi on sitoutunut edistämään monella tapaa luonnon monimuotoisuuden suojelua ja kestävä käyttöä. Ympäristöministeriö on asettanut tavoitteekseen muun muassa pysäyttää luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen Suomessa vuoteen 2020 mennessä. Ympäristöministeriön tavoitteena on myös saavuttaa ja ylläpitää lajien ja luontotyyppien suojelun taso hyvänä, turvata ekosysteemien toimintaedellytykset sekä jokien, järvien, pohjavesien ja Itämeren hyvä tila. (Ympäristöministeriö.)

Suomen matkailustrategia 2020 korostaa ympäristöarvoja kaikessa matkailutoiminnassa. Luonto ja luonnonläheisyys tekevät Suomesta houkuttelevan matkailukohteen. Suomen matkailustrategiassa todetaan, että Suomessa pyritään turvaamaan matkailutoiminnan- ja kohteiden toimintaedellytykset niin, että niiden toiminnasta ei kuitenkaan aiheudu merkittävää haittaa luonnolle tai ympäristölle. Keskittämällä esimerkiksi uutta rakentamista matkailukeskittymiin turvataan luonnon monimuotoisuuden säilymistä. Itse matkailukeskittymät rakennetaan ja tehdään melko tiiviiksi ja niiden läheisyyteen varataan alueita, jotka saa-

vat olla lähes luonnontilassa niin maisemaltaan kuin maaston käytöltään. Suunnittelemalla erilaisia reittejä ja kulkumahdollisuuksia luontoon pääsy turvataan, sekä luonnon hallitsematon kuluminen pystytään osaltaan estämään.

Uusien matkailukohteiden suunnittelussa ja jo olemassa olevien, nykyisten kohteiden parantamisessa tähdätään tehokkaaseen energian käyttöön, alhaisempaan hiilijalanjälkeen sekä kannustetaan uusiutuvien energialähteiden käyttöön. Matkailua palvelevassa infrastruktuurissa painotetaan erityisesti muun muassa tehokkaita jäteveden puhdistusratkaisuja, siirtoviemärratkaisuja, tehokasta energiansiirtoa sekä jätteiden käsittelyä ja hyötykäyttöä. Matkailualan yrityksiä kannustetaan kohentamaan ympäristöön liittyviä prosesseja, kuten veden kuluusta ja jätteiden hyötykäyttöä. Matkailuyritysten kuten myös matkailukohteiden ja alueiden odotetaan yhä enemmän kiinnittävän huomiota matkailumaisemien ja ympäristön hoitoon. Tulevaisuuden matkailutoiminnan suunnittelussa otetaan yhä enemmän ja enemmän huomioon ilmaston muutoksen vaikutukset. Ilmastomuutokseen varautuminen tulee ottaa huomioon matkailun suunnittelussa niin alueellisella kuin yritystasolla. (Suomen matkailustrategia 2020.)

Matkailu strategian 2020 mukaan matkailutoiminnalla on myönteinen vaikutus suomalaisen kulttuurin säilymiseen ja kehittymiseen. Maailma kansainvälistyy koko ajan, ja matkailun avulla pystytään luomaan taloudellisia edellytyksiä suomalaisen kulttuurin elinvoiman säilyttämiseksi. Kansainvälisiä kulttuurin ilmenymiä hyödynnetään myös matkailussa, mikä lisää osaltaan Suomen kiinnostavuutta matkakohteena.

5 Ekologinen kestävyys

Vuonna 2050 tarvitaan vähintään neljän maapallon verran luonnonvaroja, jos kehitys jatkuu edelleen nykytrendien mukaisesti. Siirtyminen vihreään talouteen maksaa, mutta tulee varmasti halvemmaksi kuin uusien maapallojen etsiminen. Luonnon resurssien ja ekosysteemien heikkeneminen ei voi jatkua loputtomiin.

Monissa prosesseissa ja teollisuudessa kulutetaan paljon luonnonresursseja ja ekosysteemejä. Ympäristön kannalta kestävä kehitys vaarantuu jos tuotetaan enemmän päästöjä kuin mitä ympäristö kykenee niitä vastaanottamaan ja käsittelemään. (Ulkoasiainministeriö.)

Ekologisesti kestävä kehitys tarkoittaa luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä. Se on myös ihmisten taloudellisen ja aineellisen toiminnan sopeuttamista pitkällä aikavälillä luonnon kestokykyyn siten, että luonnon ekosysteemien toimivuus ja biologinen monimuotoisuus pystytään turvaamaan maapallolla. (Kestävää kehitystä kansalaisopistoissa.) Mowforthin ja Mundin (2009) mukaan juuri ekologinen kestävyys on se, joksi kestävä kehitys ja kestävyys yleensä koetaan.

Tärkeimpänä kysymyksenä ekologisessa kestävyudessa on, kuinka paljon ihmiset aiheuttavat ympäristökuormitusta maapallolla ja kuinka sitä voidaan vähentää. Monet yritykset kuluttavat rajallisia luonnon resursseja toiminnassaan sekä aiheuttavat merkittävästi päästöjä. Näin ollen yritysten tulisi vähentää resurssien kulutustaan ja päästöjään sekä toimia luonnon kantokyvyn rajoissa.

Ekologisen kestävyuden kannalta on tärkeää löytää taloudellisia, poliittisia ja kulttuurillisia periaatteita ja toimintatapoja, joiden avulla koko biosfäärin ihmis-kuntineen on mahdollista elää maapallolla myös tulevien sukupolvien aikana. Monesti on ajateltu, että ympäristönsuojelu ja kestävä kehitys sulkevat pois taloudellisen kasvun. Tämän ajatusmallin rikkoutuminen on saanut nyt myös yritykset hyväksymään kestävä kehityksen periaatteet ja ymmärtämään sen hyödyt. (Kestävää kehitystä kansalaisopistoissa.)

Matkailusta puhuttaessa ekologinen kestävyys ja ekologisuus liittyvät siihen, miten paljon luonnonvaroja kuluu matkustettaessa määränpäähän ja kuinka ympäristöä säästävästi toimitaan perillä (Kalmari & Ketola 2009, 17). Turismin aiheuttamien negatiivisten ympäristövaikutusten välttäminen ja vähentäminen on tärkeää (Mowforth & Munt 2009, 101).

5.1 Matkailun ekologisia valintoja

Matkakohteena kotimaa on tietenkin kaikista ekologisin, mutta kauemmaksikin voi matkustaa rasittamatta liikaa luontoa, ottamalla kestävän kehityksen periaatteet huomioon (Kalmari & Ketola 2009, 19). Matkakohdetta miettiessä kannattaa kiinnittää huomiota moniin asioihin. Huomioitavia asioita ovat itse matkustaminen, majoitus ja esimerkiksi se, miten toimii ja millaisia ostopäätöksiä tekee paikan päällä matkakohteessa. Lentäminen matkustustapana on kaikkein epäekologisin ja siksi kannattaa suosia esimerkiksi junaa. Kuitenkin jos matkustaa kauemmas lentäminen saattaa olla paras vaihtoehto. Monesti lentämällä pääsee suoraan matkakohteeseen, kun taas muita kulkuvälineitä käyttäen saattaa joutua kiertämään pidemmänkin matkan. Lentämiseen kannattaa siis turvautua silloin, kun haluaa päästä kauas ja voi viipyä lomalla pitkään. (Kalmari & Ketola 2009.)

Majoitusta suunniteltaessa on hyvä ottaa selvää, onko esimerkiksi hotellissa otettu huomioon ympäristöystävällisyys, ja kuinka paljon siellä toimitaan kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti. Huomioon kannattaa ottaa esimerkiksi, säästääkö hotelli tai majoituspaikka jollain tavalla vettä ja energiaa sekä lajitteleeko se kaikki jätteet. Aina ei ole pakko valita suurta hotelliketjua, vaan voi suosia myös pienempiä, perhesomisteisia hotelleja. Pienilläkin valinnoilla voi vaikuttaa siihen, kuinka ekologisesti matkustaa. (Kalmari & Ketola 2009.)

5.2 Reilun matkailun yhdistys

Reilun matkailun yhdistys on toiminut vuodesta 2003 lähtien. Sen tavoitteena on herättää keskustelua matkailuelinkeinon etiikasta, toimintatavoista ja tavoitteista sekä päästä vaikuttamaan matkailijoihin ja kertoa suositeltavista toimintatavoista. Yhdistyksen jäsenenä toimii kestävästä matkailusta kiinnostuneita eri alojen ammattilaisia esimerkiksi matkailualan opettajia, opiskelijoita, matkailuyrittäjiä sekä myös aktiivisia matkailijoita. Reilun matkailun yhdistys on kehittänyt ohjeet kestäväan ja ekologiseen matkailuun.

Reilun matkailijan ohjeet ovat seuraavat:

- Hanki tietoa matkakohteesta.
- Matkusta huippusesongin ulkopuolella.
- Valitse vastuuntuntoinen matkanjärjestäjä.
- Suosi paikallista.
- Säästä energiaa ja vettä.
- Minimoi jätteet.
- Kunnioita paikallista kulttuuria.
- Suojele ihmisiä, eläimiä ja luontoa.
- Kerro näkemästäsi ja kokemastasi.

Nämä ohjeet pyrkivät auttamaan matkailijoita tekemään kestäviä valintoja matkakohteissaan. Reilun matkailijan ohjeita voi soveltaa niin kotimaan kuin ulkomaamatkailussa. (Reilun matkailun yhdistys.)

6 Esimerkkejä kestävästi toimivista yrityksistä

6.1 Hotel GreenStar

Uudisrakennettu Hotel GreenStar sijaitsee Joensuun ydinkeskustassa. GreenStar säästää ympäristöä muun muassa kuluttamalla perinteisiä hotelleja vähemmän vettä ja energiaa.

Kuva 1. Hotel GreenStar (Hotel GreenStar)

Hotellihuoneissa on matalaenergiajääkaappi ja led-lukuvalo, matalaenergiaikkunat sekä esimerkiksi energiatehokkaat kylpyhuoneet. Kaikissa huoneissa on energiasäästöhanat sekä altaalle että suihkulle. Hotelli toimii aktiivisena osana Unesco MAB-verkoston, ENO-ympäristöverkkokoulun sekä se myös kehittää toimintaansa Pohjoismaisen ympäristömerkin avulla (Joutsenmerkki, lupa 472–396, hotellit ja retkeilymajat). (Hotel GreenStar.)

6.2 Hotelli Helka

Helsingissä sijaitseva Hotelli Helka noudattaa toiminnassaan kestävän kehityksen periaatteita ja pyrkii toimimaan mahdollisimman ekologisesti. Hotelli on sitoutunut kiinnittämään huomiota energian kulutuksen vähentämiseen ja jätteen kierrätykseen jokapäiväisessä toiminnassaan. Hotellin siivous tehdään pääsääntöisesti ympäristömerkityillä pesuaineilla. Vettä pyritään säästämään käyttämällä enemmän kuivia pesutekniikoita. Hotellin jokainen työntekijä on sitoutunut noudattamaan ohjeita ja huomioi työssään oman toimintansa ympäristövaikutukset. Hotellin henkilökuntaa ja myös siivoushenkilökuntaa koulutetaan ympäristöasioissa ja toimintatapoja sekä ylläpidetään että seurataan kehityspäivien yhteydessä useamman kerran vuodessa.

Hotelli Helka on mukana monessa hankkeessa, joiden avulla he kehittävät ympäristöohjelmaansa. Hotelli on mukana Helsingin kaupungin organisoimassa ekopassi-hankkeessa. Hotelli on myös sopinut energiatehokkuussopimuksen, joka on MaRa Ry:n organisoima hanke.

Kuva 2. Hotelli Helka (Hotelli Helka)

Asiakas itse voi myös vaikuttaa siihen kuinka ekologisesti hän hotellissa yöpyy. Asiakas pystyy laskemaan hotellin verkkosivuilla oman hotelliasumisensa hiilijalanjäljen. Asiakkaita muistutetaan kohtuullisesta veden ja sähkön käytöstä huonearjoilla, joissa muun muassa kehoitetaan sammuttamaan valot huoneesta lähtiessä. Lisäksi myös hotellin verkkosivuilta löytyy hyviä ohjeita kuinka jokainen voi vähentää hotellissa yöpyessään omaa hiilijalanjälkeään. (Hotelli Helka; Koskinen 2013.)

6.3 IHA-Lines Oy Helsinki Cruises

IHA-Lines Oy Helsinki Cruises ottaa toiminnassaan huomioon Itämeren ja näyttää myös suuntaa Itämeren tilan parantamiseksi muille yrityksille. Tästä syystä se on saanut vuonna 2010 Helsingin kaupungin ympäristöpalkinnon.

Kuva 3. IHA-Lines Oy Helsinki Cruises (Ihalines.)

IHA-Lines Oy Helsinki Cruises-varustamon risteilyillä asiakkaat pääsevät kokemaan ja näkemään saariston ja meren ilman omaa venettä. Varustamon toiminta huomioi tarkasti meriturvallisuuden, laadun, ekotehokkuuden ja tietenkin ympäristön. Varustamon laiva on vähäpäästöinen, ja se ei päästä pisaraakaan mereen eli se ei aiheuta osaltaan rehevöitymistä. Jopa laivan perunankeittovedet kerätään talteen laivaan rakennetun lisäjärjestelmän avulla. (Ihalines.)

6.4 Patalaiskan Lomahuvilat

Patalaiskan korkeatasoiset lomamökit sijaitsevat Saimaan läheisyydessä Ruokolahdella puhtasvetisen Ilmajärven rannalla n. 35 km Imatralta. Neljä ensimmäistä mökkiä on rakennettu vuonna 2007 ekologisia periaatteita noudattaen. Ekopuurakenteisten mökkien seinärakenteen tavallinen mineraalivilla- ja muovirakenne on korvattu hengittävällä ekovillalla ja paperilla. Mökkien lattioita ei ole vahattu, vaan ne on käsitelty ekologisilla aineilla. Mökkien sisustusmateriaalit ovat myös luonnonmateriaalia, kuten villaa ja pellavaa sekä käytössä on paljon kierrätysmateriaaleja. Rakennuksissa on käytetty myös suuria lasipintoja tuomaan luonnonvaloa sisälle, mikä taas auttaa vähentämään lamppujen ja muun valaistuksen käytön tarvetta.

Kuva 4. Patalaiskan lomamökki (Patalaiskan lomahuvilat)

Patalaiskan lomamökeissä on otettu tarkasti huomioon jätteiden lajittelu, ja siivouksessa käytetään ekologisia ja suomalaisia pesuaineita. Pesuaineet kuuluvat majoittumisen hintaan, jotta asiakkaat eivät toisi omia pesuaineita mukanaan, jotka saattavat olla luonnolle haitallisia. Siivoojia on myös kehoitettu käyttämään ekologisia siivousaineita. Mökeissä ei ole kertakäyttöpyyhkeitä tai saunoissa kertakäyttöisiä laudeliinoja vaan ne on korvattu pestävillä liinoilla ja pyyhkeillä. Mökeissä ei ole erillisiä kuivauskaappeja, vaan pyykkien kuivatus tapahtuu uunien päällä ja saunassa.

Uusimmassa mökissä ei ole lainkaan vesivessaa. Vesivessa on korvattu ulko-
huussilla ja polttavalla käymälällä. Suunnitteilla ovat tulevaisuudessa myös aurinkopaneelit, joiden avulla normaalin sähkön käyttöä voitaisiin vähentää. Mahdollisesti myös muiden mökkien vesivessat saatetaan muuttaa paineilmavessoiksi tulevaisuudessa.

Yrittäjät itse ovat myös ottaneet ekologisuuden huomioon arjessaan. He käyttävät biopolttoaineella toimivaa autoa ja kotona heillä ei ole lainkaan vesivessaa. He valitsevat ekologisen vaihtoehdon aina, kun se on vaan mahdollista. (Patalaiskan lomahuvilat; Kesälahti 2013.)

6.5 Keuruun ekokylä

Keuruun ekokylä on 30 ihmisen yhteisöllinen koti, jossa pyritään elämään mahdollisimman ekologisesti ja kestävän kehityksen periaatteita noudattaen. Yhteisö pyrkii elämään mahdollisimman omavaraisesti, ja kylä toimii myös luomutilana, jossa kasvatetaan muun muassa perunaa ja erilaisia vihanneksia omaan käyttöön sekä myös myyntiin. Ekokylä käyttää uusiutuvia energiamuotoja, kuten aurinko-, tuuli- ja puuenergiaa.

Kuva 5. Keuruun ekokylä (Keuruun ekokylä)

Ekokylän ihmiset käyttävät vettä säästeliäästi. Kylän asukkaat ja kylään tulevat matkailijat peseytyvät järvisedellä. Matkailijoille ekokylä tarjoaa aamiaismajoitusta, täysihoitoa sekä aitta- ja leirintämajoitusta. Nämä kaikki on tietenkin toteutettu mahdollisimman ekologisesti. Ekokylässä käytettävät tavarat ja vaatteet ovat suurelta osin kierrätettyjä, ja suuremmat hankinnat kuten kodinkoneet ovat koko kylän yhteisessä käytössä. (Keuruun ekokylä.)

7 Verkkosivujen materiaalin suunnittelu

Imatran Seudun Kehitysyhtiö halusi verkkosivuilleen esimerkkejä suomalaisista yrityksistä, jotka toteuttavat toiminnassaan kestävän kehityksen periaatteita ja pienen kestävän matkailun rungon, joka täydentää hyvin näitä esimerkkejä. Aloitin verkkosivujen materiaalin suunnittelun etsimällä Internetistä erilaisia suomalaisia matkailualan yrityksiä, joiden toiminnassa kestävä kehitys näkyy jollain tavalla. Kehyltä tuli myös toive, että osan yrityksistä olisi hyvä olla täältä Kaakkois-Suomesta, joten etsin esimerkkejä myös lähialueilta.

Löysin kuusi hyvää esimerkkiä yrityksistä, jotka kaikki toteuttavat kestävästä kehitystä toiminnassaan. Kaikki yritykset olivat myös hieman erilaisia, joten niiden avulla löytyi monenlaisia näkökulmia toteuttaa kestävä kehitys. Suurimmalta osin etsin tietoa yrityksistä netistä. Hotelli Helka esimerkkiin sain kuitenkin lisää tietoa heille tekemälläni sähköpostikyselyllä. Patalaiskan Lomahuiloista ja heidän tavoistaan toteuttaa kestävä kehitys sain hyvin tietoa puhelinhaastattelun avulla.

Löytämieni ja saamieni tietojen perusteella sain koottua Kehyn verkkosivuille kuusi esimerkkiä kestävästi toimivista yrityksistä. Tämän jälkeen etsin vielä kunkin esimerkkiin sopivat kuvat yritysten omilta verkkosivuilta. Seuraavaksi suunnittelin pienen kestävän kehityksen rungon. Tämä piti sisällään tietoa kestävästä matkailusta, ekologisuudesta sekä myös taloudellisesta ja sosiaalisesta kestävydestä. Kehylle tekemäni kestävän kehityksen runko vastasi suurelta osin oman opinnäytetyöni teoriaosuutta, kuitenkin lyhennettynä ja hieman selkokielisemmin ja vähemmän teoreettisesti.

8 Projektin kuvaus

8.1 Lähtökohdat ja tavoitteet

Tavoitteena opinnäytetyössä oli antaa tietoa matkailualan yrityksille kestävästä kehityksestä. Tarkoituksena oli tuottaa Kehyn verkkosivuille materiaalia matkailun kestävästä kehityksestä ja tarkemmin pääosin ekologisesta kestävydestä. Verkkosivut ja sinne tuleva materiaali olivat yksi osa "Vetovoimaa ja kestävää laatua ympärivuotiseen matkailuun Etelä-Suomessa" -hanketta. Verkkosivujen materiaali pitää sisällään tietoa kestävästä matkailusta ja ekologisesta kestävydestä teoriassa sekä esimerkkejä suomalaisista yrityksistä, jotka ovat ottaneet toiminnassaan huomioon kestävä kehityksen periaatteita. Verkkosivujen avulla pyritään kertomaan kestävä matkailun periaatteet käytännönläheisellä ja mielenkiintoisella tavalla, ei liian teoreettisesti.

Verkkomateriaalin lisäksi tarkoituksena oli tuottaa laajempi "infopaketti" yrityksille, jotka kiinnostuvat ja haluavat tietää lisää siitä, kuinka he voivat käytännössä toteuttaa kestävä kehitystä toiminnassaan. Infopaketti jäi kuitenkin tekemättä, sillä Kehy ei tarvinnutkaan sellaista verkkosivuilleen. Aluksi oli myös Kehyn kanssa suunnitteilla mahdollinen printtiversio perustuen verkkosivuille tulevaan materiaaliin. Opinnäytetyön edetessä huomattiin, että sillekään ei ollut tarvetta ja se olisi myös laajentanut turhaan opinnäytetyötäni.

8.2 Projektin eteneminen

Kehyn verkkosivuille tulevien esimerkkiyritysten etsiminen osoittautui aluksi hieman haasteelliseksi. Varsinkaan lähialueilta ei meinannut oikein löytyä matkailualan yrityksiä, jotka toteuttavat kestävä kehitystä toiminnassaan. Tästä huomasin sen, että monikaan yritys ei ole vielä omaksunut kestävä kehitystä toimintaansa tai sitten sitä ei ole osattu "mainostaa" yritysten verkkosivuilla. Onneksi kuitenkin löysin loppujen lopuksi nämä kuusi hyvää esimerkkiyritystä. Toinen haaste oli löytää aluksi hyviä kirjall lähteitä. Kestävästä kehityksestä ja kestävästä matkailusta löytyi kirjoja, mutta kaikissa oli melko paljon samaa tietoa.

Hetken etsimisen jälkeen löysin kuitenkin muutamia erittäin hyviä kirjallaisia lähteitä, joista sain koottua kattavan teoriaosuuden opinnäytetyöhöni.

Kestävän kehityksen runko, joka oli osa Kehylle tuottamaani materiaalia, syntyi melko helposti, sillä se vastasi suurelta osin tämän opinnäytetyön teoriaosuutta. Jouduin hieman muokkaamaan tekstiä, ettei siitä olisi tullut liian teoreettinen. Kehyn toiveena oli, että teksti olisi asiakkaan näkökulmasta, joten sen piti olla kiinnostava ja selkokielen. Valitsin kestävän kehityksen runkoon sellaisia asioita ja tietoa, jotka liittyvät etsimiini esimerkkiyrityksiin. Näin sain tehtyä Kehylle yhtenäisen ”paketin”, jossa kestävän kehityksen runko nivoutuu hyvin yhteen esimerkkien kanssa.

Koko tämän projektin ajan pidimme hyvin yhteyttä sähköpostitse niin ohjaavan opettajan Hanna-Kaisa Parikan kuin myös Kehyn Juha Sorjosen kesken. Tapasimme myös kasvotusten aina, kun siihen oli tarvetta. Tapaamisissa Hanna-Kaisan kanssa pystyin kysymään neuvoa opinnäytetyöhön liittyen ja hän antoi lisää vinkkejä ja korjausehdotuksia. Juhan kanssa tapasimme myös muutama otteeseen ja sain heiltä kuvan siitä, mitä he haluavat minun tekevän ja tuottavan verkkosivuilleen.

9 Projektin yhteenveto

Onnistuin mielestäni tuottamaan mielenkiintoista materiaalin Kehyn verkkosivuille. Työstäni on hyötyä niin Kehylle kuin myös matkailu- ja muiden alojen yrityksille, jotka haluavat ottaa kestävän kehityksen huomioon toiminnassaan. Tuottamani materiaalin avulla yritykset voivat löytää itselleen sopivat tavat toteuttaa kestävä kehitys ja toimia hieman ekologisemmin. Etsiessäni esimerkkiyrityksiä ja sen osoittautuessa hieman haasteelliseksi, huomasin sen, että monikaan yritys ei ole vielä omaksunut kestävä kehitys toimintaansa tai sitten sitä ei ole osattu markkinoida yritysten verkkosivuilla. Tämän takia uskon,

että opinnäytetyöstäni ja tuottamastani materiaalista on hyötyä monille yrityksille.

Opinnäytetyötä tehdessä huomasin ja opin monia asioita. Opin ensinnäkin etsimään tietoa paremmin ja huomasin, että siihen on varattava aikaa varsinkin, kun on kyse opinnäytetyöstä. Huomasin, että on käytettävä mielikuvitustaan, koska tietoa saattaa löytyä myös lähteistä joita aluksi edes tulisi ajatelleeksi. Huomasin myös, kuinka vähän tiesin aluksi kestävästä kehityksestä tai ekologisuudesta. Opinnäytetyötä tehdessäni opin näistä asioista kuitenkin paljon lisää ja olen myös huomannut itsekin omassa jokapäiväisessä elämässäni kiinnostavani enemmän huomiota näihin asioihin.

Pidimme tiiviisti yhteyttä koko opinnäytetyöprojektin aikana yhteistyöyrityksen ja ohjaavan opettajan kanssa. Suurin osa yhteydenpidosta tapahtui sähköpostitse. Tämä hieman viivytti aina välillä opinnäytetyön tekemistä, kun oli odotettava vastauksia. Aloitin kokoaikaisen työn toukokuussa, mikä vaikutti myös siihen, että opinnäytetyön valmistuminen hieman viivästyi. Alkuperäinen suunnitelma oli saada työ valmiiksi syksyllä 2013, mutta se viivästyi muutamalla kuukaudella.

Kehylle tästä yhteistyöstä oli hyötyä, että he saivat tämän opinnäytetyön avulla sisältöä matkailumarkkinointiin ja matkailun liiketoiminnan kehittämiseen. Opinnäytetyö toimii yhtenä osana Etelä-Suomen matkailun kestävä kehityksen ohjelman jalkauttamista käytäntöön. Kehylle tärkeää oli, että kestävä kehitys konkretisoidaan alueen matkailu- ja palvelualan yrityksille, jotta yritykset voivat korostaa omassa markkinoinnissa ja palvelukehityksessä kestävä kehitystä. Kehy korostaa, että kestävä kehitys on yksi tapa erilaistua ja vähentää liiketoiminnan kustannuksia ja se on myös yksi selvä tulevaisuuden trendi.

Kehy sai opinnäytetyön avulla myös yrityscase-esimerkkejä verkkosivuilleen. Näistä erilaisista tavoista toteuttaa kestävä kehitystä voidaan ottaa mallia omalla alueellamme. Tämä oli myös hyvä esimerkki yhteistyöstä oppilaitoksen ja käytännön yritystoiminnan välillä.

Kuvat

Kuva 1. Hotel GreenStar, s. 21

Kuva 2. Hotelli Helka, s. 23

Kuva 3. IHA-Lines Oy Helsinki Cruises, s. 24

Kuva 4. Patalaiskan lomamökki, s. 25

Kuva 5. Keuruun ekokylä, s. 26

Lähteet

Eho, J., Hedenborg, E., Stoumann, J., Neuvonen, A. & Lähteenoja, S. 2013. Oxford research, Kaakkois-Suomen kestävän matkailun toimintamalli, Powerpoint-diat, Imatran Seudun Kehitys yhtiö

Fullagar, S., Markwell, K. & Wilson, E. 2012. Slow tourism. Experiences and Mobilities. Great Britain: Short Run Press Ltd.

Gaudeamus Oy. 2012. Maailman tila 2012: Kohti kestäväää hyvinvointia. Tallinna: Raamatutrükikoda.

Hotel GreenStar <http://www.greenstar.fi/> Luettu 17.9.2013

Hotelli Helka <http://www.helka.fi/info> Luettu 26.9.2013

<http://www.ihalines.fi/suomeksi/ajankohtaista/index.html> Luettu 17.9.2013

<http://www.keuruunekokyla.fi/fi/vaiheet.html> Luettu 17.9.2013

<http://www.greenstar.fi/get/resource/47> Luettu 30.10.2013

<http://d42y9z8h631ib.cloudfront.net/kuvat/jpg/580x377/258017.jpg> Luettu 31.10.2013

http://www.ihalines.fi/suomeksi/ajankohtaista/yhtio_jpg.jpg Luettu 31.10.2013

[http://www.patalaiska.fi/Files/Kimara_julkisivu/\\$file/Kimara_julkisivu.JPG](http://www.patalaiska.fi/Files/Kimara_julkisivu/$file/Kimara_julkisivu.JPG) Luettu 31.10.2013

<http://files.keuruunekokyla.fi/30/www.keuruunekokyla.fi/pub/img/ilmakuva.jpg> Luettu 31.10.2013

Kalmari, H. & Kelola, K. 2009. Vastuullisen matkailijan käsikirja. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Kehy <http://www.kehy.fi/fi/?id=284> Luettu 18.4.2013

Kestäväää kehitystä kansalaisopistoissa
<http://www.ktolhanke.net/kestavakehitys/t.35.2.html> Luettu 21.5.2013

Kesälahti Natalia, vastaava toimitusjohtaja, Patalaiskan lomahuvilat, 25.9.2013, puhelinhaastattelu

Koskinen Eeva. Hotelli Helka. 13.10.2013, sähköpostihaastattelu

Lappeenranta.fi

http://www.lappeenranta.fi/Suomeksi/Palvelut/Koulutus_ja_opiskelu/Lukiokoulutus/Paivalukiot/Joutsenon_lukio/Meijan_lukio/Kestava_kehitys.iw3 Luettu 16.9.2013)

Mowforth, M. & Munt, I. 2009. Tourism and sustainability. Development, globalisation and new tourism in the Third World. USA and Canada: Routledge.

Patalaiskan lomahuvilat www.patalaiska.fi Luettu 17.9.2013

Rätz, T. & Puczkó, L. 2002. The impacts of tourism. An introduction. Hämeenlinna: OffsetKolmio Oy.

Reilun matkailun yhdistys <http://www.reilumatkailu.fi/> Luettu 20.9.2013

Suomen matkailustrategia 2020 http://www.tem.fi/files/27053/Matkailustrategia_020610.pdf luettu 13.5.2013

Suomen matkatoimistoalan liitto ry <http://www.smal.fi/index.php?444> Luettu 4.4.2013

Suomen ympäristöopisto <http://sykli.fi/fi/koulutusalat-ja-teemat/kestava-kehitys> luettu 16.4.2013

Turunen, A. 2011. Matkailun liiketoimintaverkosto – franchising verkostoitumisen instrumenttina. Tampere: Juvenes Print.

Ulkoasiainministeriö <http://formin.finland.fi/public/default.aspx?contentid=247296&contentlan=1&culture=fi-FI> luettu 16.5.2013

Ympäristöministeriö http://www.ym.fi/fi-FI/Ymparisto/Kestava_kehitys Luettu 4.4.2013

www.ymparisto.fi Luettu 16.5.2013

KESTÄVÄ MATKAILU

Matkailualalla voidaan puhua kestävästä matkailusta. Kestävässä matkailussa otetaan huomioon matkailun vaikutukset ympäristöön ja sen yksi tärkeimmistä toimintaedellytyksistä on ympäristövastuullisuus. Kestävään matkailuun kuuluu ekologinen näkökulma, mutta siinä on otettava huomioon myös matkailun taloudelliset, sosiaaliset ja kulttuuriset vaikutukset.

Kestävä matkailu on taloudellisesti kannattavaa matkailua, joka ei kuitenkaan tuhoa ympäristöä tai paikalliskulttuureita. Kestävässä matkailussa huomioidaan niin ekologisten kuin taloudellisten ja sosiaaliskulttuuristenkin vaikutukset. Kestävä matkailun avulla tuotetaan laadukkaita matkailupalveluita ja – tuotteita huomioiden niin matkailijan kuin kohdealueen tarpeet. Siinä pyritään myös vähentämään ja välttämään matkailusta aiheutuvia negatiivisia vaikutuksia.

EKOLOGINEN KESTÄVYYS

Ekologisesti kestävä kehitys tai toisin sanoen ekologinen kestävyys tarkoittaa luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä. Tärkeimpänä kysymyksenä ekologisessa kestävyudessa on, kuinka paljon ihmiset aiheuttavat ympäristökuormitusta maapallolla ja kuinka sitä voidaan vähentää. Monet yritykset kuluttavat rajallisia luonnon resursseja toiminnassaan sekä aiheuttavat merkittävästi päästöjä. Näin ollen yritysten tulisi vähentää resurssien kulutustaan ja päästöjään sekä toimia luonnon kantokyvyn rajoissa. Monesti on ajateltu, että ympäristönsuojelu ja kestävä kehitys sulkevat pois taloudellisen kasvun. Tämän ajatusmallin rikoutuminen on saanut nyt myös monet yritykset hyväksymään kestävä kehityksen periaatteet ja ymmärtämään sen hyödyt.

MATKAILUN EKOLOGISIA VALINTOJA

Matkailusta puhuttaessa ekologinen kestävyys ja ekologisuus liittyvät siihen, miten paljon luonnonvaroja kuluu matkustettaessa määränpäähän ja kuinka ympäristöä säästävästi toimitaan perillä. Matkakohteena kotimaa on tietenkin kaikista ekologisin, mutta kauemmaksikin voi matkustaa rasittamatta liikaa luontoa, ottamalla kestävän kehityksen periaatteet huomioon.

Matkakohdetta miettiessä kannattaa kiinnittää huomiota moniin asioihin. Huomioitavia asioita ovat itse matkustaminen, majoitus ja esimerkiksi se miten toimii ja millaisia ostopäätöksiä tekee paikan päällä matkakohteessa. Majoitusta suunniteltaessa on hyvä ottaa selvää onko esimerkiksi hotellissa otettu huomioon ympäristöystävällisyys ja kuinka paljon siellä toimitaan kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti. Huomioon kannattaa ottaa esimerkiksi säästääkö hotelli tai majoituspaikka jollain tavalla vettä ja energiaa sekä lajitteleeko se kaikki jätteet. Aina ei ole pakko valita suurta hotelliketjua, vaan voi suosia myös pienempiä, perhesomisteisia hotelleja. Pienilläkin valinnoilla voi vaikuttaa siihen kuinka ekologisesti majoittuu tai matkustaa.

SOSIAALINEN JA TALOUDELLINEN KESTÄVYYS

Sosiaalisessa ja kulttuurisessa kestävydessä keskeisenä tavoitteena on taata hyvinvoinnin edellytysten siirtyminen seuraaville sukupolville. Jatkuva väestönkasvu, köyhyys, sukupuolten välinen epätasa-arvo sekä koulutuksen järjestäminen ovat maailmanlaajuisia sosiaalisen kestävyden haasteita, joilla on merkittäviä vaikutuksia myös ekologiseen ja taloudelliseen kestävyteen. Näihin haasteisiin vastaaminen vaatii suuria ponnistuksia sekä yksittäisiltä valtioilta että kansainvälisellä tasolla.

Taloudellinen kestävyys pitää sisällään talouden tasapainoista kasvua, joka ei perustu pitkällä aikavälillä velkaantumiseen tai varantojen hävittämiseen. Kestävä talous onkin edellytys yhteiskunnan keskeisille toiminnoille ja se on myös sosiaalisen kestävyuden perusta.

KESTÄVÄ TALOUDELLISESTI KANNATTAVA MATKAILU

Kestävällä matkailulla on positiiviset vaikutukset ympäristöön. Tämän lisäksi kestävä matkailu edistää pitkäaikaista taloudellista kehitystä. Se auttaa myös matkailutuloja jakautumaan tasaisemmin sosiaalisten olojen parantamiseksi ja köyhyyden vähentämiseksi kohdemaissa. Matkailuyritysten kuin myös muidenkin alojen yritysten on tärkeä ottaa huomioon kestävän kehityksen periaatteet jokapäiväisessä toiminnassaan. Näin yritys pystyy luomaan positiivisen kuvan itsestään asiakkaiden silmissä. Monet matkailijat ja kuluttajat ovat nykypäivänä yhä enemmän kiinnostuneita matkailun vaikutuksista ympäristöön, joten menestyäkseen yritysten on pystyttävä vastaamaan näihin asiakkaiden odotuksiin kestävästä matkailusta.

Matkailuyritykselle on erittäin tärkeää, että se panostaa itse kohteeseen ja kohdealueeseen. Kestävän kehityksen avulla ja sen periaatteita noudattamalla pystytään varmistamaan kohteen pitkäaikainen elinkelpoisuus. Tämän seurauksena parantuvat myös matkailuyrityksen kilpailumahdollisuudet. Matkailukohde, joka huolehtii ympäristöasioistaan, houkuttelee paremmin matkailijoita, joka puolestaan näkyy taas matkailuelinkeinon kannattavuutena ja hyvinvointina

Jo pienillä teoilla ja investoinneilla voi vähentää päästöjä ja säästää luonnonvaroja sekä pienentää yrityksen kustannuksia. Tietenkin jotkin investoinnit saattavat olla suurempia ja kalliimpia, kuten esimerkiksi vettä säästävät suihku-, vesi- ja wc-laitteet, mutta ne maksavat itsensä monesti nopeasti takaisin. Jätteiden lajittelu ja minimointi parantaa luonnonoloja ja se on myös kannattavaa taloudellisista seikoista. Mitä enemmän lajitellaan, sitä vähemmän syntyy sekajätettä, jonka käsittely on taas hyötyjätteen käsittelyä paljon kalliimpaa.

Lähteet

Kalmari, H. & Kelola, K. 2009. Vastuullisen matkailijan käsikirja. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Mowforth, M. & Munt, I. 2009. Tourism and sustainability. Development, globalisation and new tourism in the Third World. USA and Canada: Routledge.

Turunen, A. 2011. Matkailun liiketoimintaverkosto – franchising verkostoitumisen instrumenttina. Tampere: Juvenes Print.

Suomen matkatoimistoalan liitto ry <http://www.smal.fi/index.php?444> Luettu 4.4.2013

Kestävää kehitystä kansalaisopistoissa

<http://www.ktolhanke.net/kestavakehitys/t.35.2.html> Luettu 21.5.2013

www.ymparisto.fi

Ulkoasiainministeriö

<http://formin.finland.fi/public/default.aspx?contentid=247296&contentlan=1&culture=fi-FI> Luettu 16.5.2013